

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „Д-Р ИВАН СЕЛИМИНСКИ“

8800 Сливен, ул. „Драгоман“ № 1, тел. 044 62 47 74, e-mail: ivan_sel@abv.bg

Утвърдил:

Ваня Пенчева

Директор

ПРОГРАМА
на ОУ „Д-р Иван Селимински“
за превенция на ранното напускане
на училище

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на ОУ „Д-р Иван Селимински” за превенция на ранното напускане на образователната система:

- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 -2020 г.);
- План за 2017-2018 г. за изпълнение на стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020 г.);
- Постановление № 100/08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;
- Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 -2020 г.);
- План за действие по изпълнение на националната стратегия за образователната интеграция на ученическите малцинства (2015 -2020 г.);
- Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014-2020 г.);
- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 -2020 г.;
- Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието;
- Закон за предучилищното и училищно образование;
- Наредба за приобщаващото образование;
- Областни и общински стратегически мерки за превенция от отпадане.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020г.), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план.

Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България.

Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на:

- успешен преход между различните степени на образование;
- гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности;
- разнообразни форми на обучение;
- признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене;
- добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води до:

- нарастване на рисковете от социално изключване;
- застрашаване сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения.

Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждеременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

II. ВИЗИЯ НА ОУ „Д-р ИВАН СЕЛИМИНСКИ“ ПО ОТНОШЕНИЕ РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧЕНИЦИ ОТ УЧИЛИЩЕ

Мисията на ОУ „Д-р Иван Селимински“ е да изгради визия на училище, което осигурява ефективна, качествена и достъпна подкрепа за ученици, застрашени от отпадане, която осигурява пълноценна личностна реализация в училищния живот чрез иновативно, гъвкаво и личностно - ориентирано обучение:

- Учениците да получат пълноценни знания, умения и компетентности;
- Учениците да се изградят като свободни и морални личности, способни да живеят и работят заедно, да общуват помежду си, да поемат отговорности в демократично гражданско общество;
- Учениците да развият творческите си заложби и способности;
- Учениците да изградят умения и навици за здравословен начин на живот;
- Училището да се утвърди като конкурентноспособен и привлекателен център за всички ученици от района, подлежащи на задължително обучение;
- Прилагане на разнообразни дейности насочени към удовлетворяване на желанията и потребностите на учениците;
- Съчетаване на класноурочни, извънурочни и извънкласни форми на обучение;
- Работа с талантиливи ученици;
- Работа с деца в риск;
- Работа с ученици в неравностойно социално положение;
- Работа с деца със СОП;
- Работа с деца с различна етническа принадлежност;
- Създаване на уютна и функционална образователна среда.

III. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

1. Разработване, изпълнение и мониторинг на училищната политика за намаляване на риска от преждеременно напускане на образователната система, чрез целенасочено единно въздействие, създаване на комплекс от мерки и сътрудничество на заинтересованите страни.

2. Усъвършенстване работата на педагогическия училищен екип по разработване и изпълнение на програми, в резултат на което да намалее броят на децата и учениците в риск от отпадане.
3. Увеличаване разнообразието и ефективността на прилаганите от училището мерки и дейности за превенция и намаляване на риска от преждевременно напускане на образователната система, чрез подкрепа и публично оповестяване на добри практики и политики.

В изпълнение целите на програмата се очаква с приноса на всички ангажирани институции да бъдат постигнати следните резултати:

- приложен единен комплекс от политики и мерки на училищно ниво, съответстващи на националните, основаващи се на системно наблюдение, анализ, оценка, редовна отчетност и прозрачност, от които да произтичат коригиращи действия, развиване на ресурси и насочване на въздействието, съобразно установените потребности;
- подобрени резултати от обучението, измерени от НВО, регионални оценявания и осигурена подходяща образователна подкрепа за развитието на всеки ученик, включително на ученици със специални образователни потребности.

При изготвянето на програмата са отчетени:

1. Цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване напредъка на ниво училище.

IV. ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ В ПРОГРАМАТА

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в **три основни направления**:

1. **Превенция на преждевременното напускане на училище** чрез:
 - Анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система;
 - Идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях и плануване на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане;
2. **Противодействие** на преждевременното напускане на училище чрез:
 - Повишаване ангажираността на родителите;
 - Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество;
 - Кариерно ориентиране и консултиране.
3. **Политики за компенсиране** на ефекта от преждевременното напускане на училище:
 - Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждевременно напусналите я;
 - Завръщане на преждевременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение, чрез използването на различни форми на обучение: самостоятелна, индивидуална, комбинирана, дистанционна;
 - Участие на преждевременно напусналите училище в курсове за ограмотвяване, допринасящи за социална интеграция и включване в пазара на труда;

- Популяризиране на възможностите за учене в клубове, библиотеки, читалища, младежки информационно-консултантски центрове, регионални и местни центрове;
- Създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;
- Проследяване образованието и професионалното развитие на членовете на семейството за засилване мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен;

V. ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории:

1. Икономически причини;
2. Социални причини;
3. Образователни причини;
4. Етнокултурни причини;
5. Институционални причини;
6. Причини, свързани със здравния статус.

Социално-икономически причини:

- Лошо качество на живот на определени социални слоеве;
- Ниски доходи - невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна);
- Задължение да се грижат за по-малък брат/сестра;
- Използване на детето като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа).

Образователните причини:

- затруднения при усвояване на учебния материал;
- слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;
- наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;

Етнокултурни причини:

- непризнаването на образованието като ценност;

Психологически причини:

- чувство за неуспех;
- отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;
- самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;

Институционални причини:

- недостатъчно добра координация между различните институции и работещите в тях експерти на национално, регионално, местно и училищно ниво и липсата на комплексни мерки за справяне с преждевременното напускане на училище;
- недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система.

Причини, свързани със здравния статус:

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в училище. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на училищата за приобщаване на тези деца.

Тук се включват и всички фактори - материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

ОУ „Д-р Иван Селимински” е едно от училищата в България, в което няма отпаднали ученици. Ежегодният статистически задълбочен анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училищната общност показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на ОУ „Д-р Иван Селимински”, чрез реализиране на дейности, заложи в Стратегията за развитие на училището, подчинени на принципите за:

- **всеобхватност на дейностите** - осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и на дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и координираните усилия на всички участници в образователния процес;
- **публичност и прозрачност** на цялостната политика - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики;
- **обратна връзка с институции**, родители, психолог, класни ръководители, ученици и учители;
- **приемственост** - чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция;
- **идентифициране на рисковите фактори** - доклад анализи на психолога и класни ръководители.

Политиките и мерките, които ОУ „Д-р Иван Селимински” предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общи стратегически мерки, като се отчита спецификата на училището и нуждите от подкрепа на всяко дете.

VI. МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ, СВЪРЗАНИ С ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ОТПАДАНЕ

- Управление на информацията за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи (съобразно различните причини от отпадане);
- Реализиране на дейности по прилагане на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Екипът за обхват координирано с директора предприема мерки за обхващането в образователната система на идентифицираните чрез ИСРМ /Информационна система за реализация на механизма/ деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, чрез:
 - поддържане на регистри на учениците, застрашени от отпадане, на ниво училище;
 - реинтеграция в образователната система на идентифицираните чрез ИСРМ деца и ученици, отпаднали от детска градина и училище;
 - превенция на включените в образователната система и идентифицирани в ИСРМ ученици в риск от отпадане;

- взаимодействие с компетентните институции за прилагане на интегриран подход по отношение на всяко дете, което е идентифицирано като необхванато, отпаднало или застрашено от отпадане от образователната система;
- планирани посещения в домовете на децата и учениците, които подлежат на задължително предучилищно и училищно образование и са отпаднали или са в риск от отпадане;
- разговори с родителите, настойниците/попечителите или с лицата, които полагат грижи за децата и учениците, с цел записването им в училище или преодоляването на риска от отпадане;
- Координиране действията на класните ръководители с тези на психолога и училищното ръководство;
- Квалификация на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието;
- Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността;
- Насърчаване включването в образованието на рискови групи, чрез инициативи за стимулиране процеса на приобщаващото образование;
- Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение;
- Създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и разрешаване на конфликти:
 - насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;
 - индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
 - участие на ученика в дейности на класа или училището;
 - други дейности, определени с правилника за дейността на училището.
- Изграждане на широко публично доверие и подкрепа на политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище;
- Поставяне на ученика в активна позиция в процеса на усвояване на нови знания и практическата им приложимост;
- Превръщането на училището в приятно и желано място за учениците, чрез използване на иновативни методи при преподаване на учебното съдържание и осигуряване на подходяща интерактивна среда във всички класни стаи, както и на местата за извънучилищни занимания;
- Използване на ефективен и диференциран подход при работа с ученици с намалена успеваемост;
- Подготовка на учениците за продължаване на образованието - професионално ориентиране на учениците, завършващи основно образование, съобразно техните интереси и възможности:
 - Организиране на среща между учениците от 7 клас и учители от профилирани и професионални училища;
 - Осигуряване на професионално консултиране и ориентиране, чрез привличане на Център за кариерно ориентиране - Сливен;
- Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците, чрез целенасочена образователна работа, свързана с училищни и извънучилищни дейности:
 - Извънкласни дейности за превенция на поведението на деца в риск от

- отпадане;
- Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;
- Възлагане на индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими, мотивирани и успешни.
- Гражданско образование и работа с родителската общност:
 - Приобщаване на родителите към общочовешките ценности и подготовка за пълноценен живот в съвременните обществено-икономически условия;
 - Посещения в помощни училища, домове за сираци, домове за възрастни хора;
 - Организиране на дарителски кампании;
 - Утвърждаване на превантивна възпитателна работа в училище с акцент всеки свободен учител да отговаря за отстранените от час ученици.
- Здравно образование и възпитание, чрез лекции, беседи, семинари за:
 - Наркомания, алкохол, тютюнопушене и риска от зависимости;
 - Превантивна работа на класните ръководители, чрез интегрирани дейности с Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /МКБППМН/; Местната комисия за борба с трафика на хора /МКБТХ/; Младежки дом - Сливен, Общински съвет по наркотични вещества; Местна комисия за борба с трафика на хора /МКБТХ/ и други институции и организации;
 - Формиране на личностни умения у учениците за адекватно социално поведение в съвременните обществено-икономически условия.
- Извънкласни и извънучилищни дейности - (публикуват се на интернет страницата на училището);
- Активно участие на ученическия съвет при:
 - Планиране на темите за часа на класа;
 - Провеждане на лекции и дискусии в часа на класа „Деца помагат на деца“;
 - Създаване на условия за личностна изява на всеки ученик, съвместно с класния ръководител;
 - Организиране на творчески и спортни дейности;
 - Тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с деца, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене);
- Прилагане на Координационния механизъм за деца в риск.

Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование, съгласувана е с Обществения съвет и е приета от **Педагогическия съвет с Протокол № 9 от 03.09.2019 година.**